

‘HERRIJZEND NEDERLAND’

aansporingen hielpen niet voldoende en een tijdlang gold vervolgens een verbod voor particulieren om na vijf uur 's middags naar ‘Herrijzend Nederland’ te luisteren (in localiteiten die daarvoor geschikt waren, kwamen toen ‘luisterclubs’ bijeen). Men kan hier een treffend symptoom in zien van de energiecrisis die misschien wel het duidelijkst de economische ontreddeering onderstreepte waarin het Zuiden na de bevrijding kwam te verkeren.

Voedselnood

De gehele bezettingstijd door had de bevolking zich bij het begrip ‘bevrijding’ voorgesteld dat wat dan nog aan tekorten zou blijken, spoedig zou worden opgeheven. Men verwachtte niet anders dan dat de Londense regering daartoe het nodige had voorbereid. Radio Oranje had er trouwens enkele malen van gerept dat die regering grote hoeveelheden voedsel had aangekocht en begin februari '44 had de minister van economische zaken, Kerstens, via de regeringsomroep meegedeeld dat ook de Geallieerden het als hun taak zagen, onmiddellijk in de belangrijkste noden van bevrijd gebied te voorzien. ‘Ons is’, zo had hij gezegd, ‘door de bevoegde instanties de garantie gegeven dat bij de bevrijding van Nederland de noodzakelijke behoeften, allereerst voedsel en geneesmiddelen, er zullen zijn en wel onmiddellijk.’¹ Niet iedereen had die wel zeer stellig klinkende uitlating gehoord, maar wie het wel had gedaan, gaf haar aan anderen door – ze bevestigde wat de meesten uit zichzelf al hadden verondersteld.

Inderdaad, het was de taak van de *Civil Affairs-Division* van *Shaef* om er zorg voor te dragen dat de burgerij in de bevrijde gebieden althans een minimaal voldoende hoeveelheid voedsel kreeg, maar die taak bleek in het bevrijde Zuiden van Nederland moeilijker dan elders. In de toevoercrisis die pas werd opgelost toen de haven van Antwerpen in de loop van december in gebruik werd genomen, moest alles wat de legers nodig hadden voor hun offensieven (offensieven die veel moeilijker bleken dan men had voorzien) prioriteit krijgen. Zeker, Zeeland en Noord-Brabant waren belangrijke landbouwgebieden, maar dat beteken-

¹ Wij herinneren er aan dat dit, zoals wij in ons vorige deel uiteenzetten (in de paragraaf ‘Kerstens in moeilijkheden’ van hoofdstuk 16), een uitlating van Kerstens is geweest die niet verantwoord was.